

Marlena PROCHOROWICZ

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ AKADEMICKĄ. WYNIKI BADAŃ

FACTORS SHAPING THE ACADEMIC ENTERPRISE. THE RESULTS OF THE STUDY

Katedra Polityki Gospodarczej i Rynku, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin

Abstract. Currently the greatest problem of our government is the high unemployment rate among the young people. Public and private companies search the savings in employment reduction. It is understandable considering high costs of employment. We have second generation of migration. So it is important to create the conditions for young people, to enhance them to economic activity. The paper shows the examples of initiatives enable to develop entrepreneurship among young people and were analysis motivator factors for enterprise. Poland represents the high unemployment rate in European Union. To improve this situation the development of entrepreneurship is necessary.

Słowa kluczowe: bariery przedsiębiorczości, motywacja, przedsiębiorczość wśród młodzieży studenckiej, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny.

Key words: barriers to enterprise, entrepreneurship among university students, motivation, West Pomeranian University of Technology.

WSTĘP

Najlepsze rozwiązanie problemów związanych z bezrobociem jest pobudzenie przedsiębiorczości wśród młodzieży. Brak inicjatywy gospodarczej i narastające zubożenie polskiego społeczeństwa sprawia, że przedsiębiorczości uczy się już w szkole średniej, a zajęcia na studiach uzupełniają zdobytą wcześniej wiedzę. Istotne znaczenie dla powodzenia działalności gospodarczej mają motywacje podejmowania przedsiębiorczych decyzji. Przedsiębiorczość akademicka stała się w ostatnich latach modnym hasłem, przy czym chodzi w tym wypadku o biznesowe wykorzystanie wyników projektów badawczych, jak również wspieranie indywidualnych przedsięwzięć studentów.

Pojęcie przedsiębiorczości można definiować jako skłonność do podejmowania działań, a także jako zespół cech warunkujących bycie dobrym przedsiębiorcą. Prawo o szkolnictwie wyższym zakłada prowadzenie akademickich inkubatorów przedsiębiorczości, jak również wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego lub pracowników uczelni i studentów, którzy są przedsiębiorcami. Inkubatory rozwijają się z powodzeniem, widać również inicjatywę współpracy nauki z gospodarką. Przykładem może być inkubator Szkoły

Główniej Handlowej, który ma pod swoją opieką m.in. firmy pośrednictwa pracy za granicą, sprzedaży towarów luksusowych czy wdrażanie systemów zapewnienia jakości. Wiele inicjatyw podejmuje również Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości (AIP), działający przy Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie. Bardzo ważna jest szeroko pojęta przedsiębiorczość akademicka i współpraca z biznesem, edukacja w zakresie funkcjonowania rynku, prowadzenia działalności gospodarczej, jak również wsparcie finansowe projektów innowacyjnych. „Wędką technologiczną” to międzyresortowy program, który ma pomóc w efektywnym pozyskaniu i zagospodarowaniu funduszy z 7 Programu ramowego. Przedsiębiorczość akademicka zależy od pomysłowości i przedsiębiorczości środowiska naukowego; jest swoistym połączeniem chęci do podjęcia ryzyka związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej z wiedzą i doświadczeniem (Zdolińska 2006).

Przedsiębiorczy jest ten, kto potrafi wykorzystać szanse i unikać zagrożeń. Przedsiębiorca to człowiek, który organizuje i prowadzi działalność gospodarczą oraz podejmuje związane z nią ryzyko.

Z przedsiębiorczością związane są dwa pojęcia – ekspansywność, oznaczająca wytyczanie ambitnych celów i zadań, oraz innowacyjność, czyli prowadzenie wszelkich twórczych ulepszeń – od drobnych usprawnień do rewolucyjnych zmian w organizacji i technice. Przedsiębiorczość opiera się na wiedzy, dlatego często słyszy się o przedsiębiorczości intelektualnej. W Polsce Kwiatkowski (2000, s. 24–26) wprowadził pojęcie przedsiębiorczości intelektualnej. Według niego „[...] przedsiębiorczość intelektualna polega na tworzeniu podstaw materialnego bogactwa i niematerialnej wiedzy”. O sukcesie przedsiębiorcy w gospodarce rynkowej decyduje wiedza, która musi być nieustannie uzupełniana.

Celem artykułu jest przedstawienie przedsiębiorczości jako szansy dla młodzieży akademickiej na rynku pracy. Autorka wskazała czynniki motywujące podjęcie działalności gospodarczej, jak również bariery i ograniczenia przedsiębiorczości akademickiej.

MATERIAŁ I METODY

Do przeprowadzenia szczegółowych badań wybrano w sposób celowy studentów kierunku ekonomia Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie.

Badania przeprowadzono w dwóch etapach. Etap pierwszy to zidentyfikowanie czynników przyczyniających się do przedsiębiorczości. Drugi etap stanowiły odpowiedzi na pytania, które wcześniej skierowano do studentów. Zastosowano metodę ankietową, studentom przekazano kwestionariusz ankiety z pytaniami, które były głównie pytaniami zamkniętymi. Pytania, dotyczyły: czynników wpływających na motywację przedsiębiorczości, cech, jakimi powinna charakteryzować się osoba przedsiębiorcza, a także barier uniemożliwiających

prowadzenie działalności gospodarczej. Na pytania odpowiadało 126 studentów studiów stacjonarnych i 77 studentów studiów niestacjonarnych. Spośród otrzymanych ankiet trzy nie nadawały się do analizy ze względu na zbyt małą liczbę odpowiedzi na poszczególne pytania. Dzięki przeprowadzonym badaniom można było dowiedzieć się, co sądzą studenci o roli Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości, jak również, jakie oczekiwania mają wobec tej organizacji.

Do opracowania materiałów zastosowano metodę opisową i porównawczą. Wyniki przedstawiono w postaci tabel i wykresów.

WYNIKI I DYSKUSJA

Motywacja w zakresie przedsiębiorczości

Przedsiębiorczość akademicka jest identyfikowana również z tworzeniem firm technologicznych typu spin-off/spin-out. Spółka spin-off to przedsiębiorstwo założone przez co najmniej jednego pracownika instytucji naukowej albo studenta, bądź absolwenta w celu komercjalizacji innowacyjnych pomysłów. Spółka tego typu jest zależna organizacyjnie, formalnoprawnie i finansowo od organizacji macierzystej. Spółka typu spin-out zwykle jest niezależna od organizacji macierzystej oraz ma niezależne źródło finansowania. Firmy typu spin-off/spin-out najczęściej pojawiają się w takich specjalnościach, jak: informatyka, biotechnologia, medycyna, elektronika, inżynieria.

Jak w każdej organizacji, istnieją bariery w powstawaniu spółek i czynniki, które sprzyjają tworzeniu takich firm. Najczęściej wymienia się takie bariery, jak: brak źródeł finansowania, ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii, relacje z uczelnią (organizacyjne, formalnoprawne czy finansowe). Czynniki sprzyjające są ściśle powiązane z polityką państwa i systemem wsparcia dla tego typu działań. Do głównych można zaliczyć: jakość i politykę uczelni (uniwersytetu), prawne podstawy określenia własności intelektualnej, zasoby uczelnianych biur transferu technologii oraz współpracę uniwersytetu z przemysłem (Tamowicz 2006).

Aby zachęcić młodzież akademicką Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego do podejmowania działalności gospodarczej, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości realizuje obecnie projekt pt. „Wykorzystanie wiedzy i potencjału uczelni wyższych w działalności gospodarczej typu spin off – szkolenia i doradztwo dla środowisk akademickich województwa zachodniopomorskiego”, którego celem jest stworzenie warunków do rozwoju gospodarki poprzez wspieranie oraz promocję przedsiębiorczości akademickiej w województwie zachodniopomorskim. Skierowany jest on w szczególności do doktorantów, studentów oraz absolwentów (do 12 miesięcy od daty ukończenia studiów), zamieszkujących na terenie województwa zachodniopomorskiego; cieszy się dużym powodzeniem, o czym świadczy kolejna, już trzecia, edycja.

Istniejące na Uniwersytecie Centrum Innowacji i Transferu Technologii organizuje wiele spotkań, kursów i szkoleń w ramach projektu pt. „Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej. INNOSTART”, który kierowany jest do studentów, absolwentów (do roku po ukończeniu studiów), doktorantów i pracowników naukowych. Kolejna edycja, organizowana w ramach tzw. letniej (wakacyjnej) szkoły, świadczy o dużym zainteresowaniu tą tematyką.

Przedsiębiorczość akademicką wspierają również biura karier, mające swoje siedziby na uczelniach. Wszystkie działania biur karier koncentrują się przede wszystkim na pomaganiu studentom w przejściu z okresu nauki do etapu poszukiwania pracy. Są one praktycznym połączeniem poradnictwa zawodowego i współpracy z pracodawcami.

Młodzi ludzie nie boją się własnego biznesu, uważają, że jeśli studiuje się pięć lat, a później zarabia kilkaset złotych, to wystarcza tylko na przeżycie, a nie na normalne życie. Ale przecież wystarczy wpaść na dobry pomysł i można wszystko zmienić, a młodzież ma wiele pomysłów. Z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku wynika, że osoby w wieku od 18 do 24 lat, które pracowały na własny rachunek, stanowiły zaledwie 4% właścicieli firm. Dziś już to się zmieniło i choć zaledwie 9% młodych ludzi podejmuje wyzwanie stworzenia własnego biznesu, wielu odkłada to do czasu – jak mówi – kiedy instrumenty administracyjne i ekonomiczne będą przychylniejsze dla przedsiębiorcy.

Przedsiębiorczość należy promować już od etapu nauki w szkole średniej. Przykładem może być społeczna akcja informacyjna „Przedsiębiorczość na maturę”, której celem było wprowadzenie przedsiębiorczości i ekonomii na listę przedmiotów maturalnych. Są to bowiem przedmioty bardzo ważne dla przyszłej kariery. Kreatywność, pomysłowość to cechy, które mogą zaważyć na przyszłości młodych ludzi. Co ważne niektóre szkoły wyższe, nie czekając na decyzje Ministerstwa Nauki, dostosowują się do zaistniałej sytuacji, wprowadzając przedsiębiorczość jako przedmiot do egzaminów wstępnych na studia. Przykładem może być Szkoła Główna Handlowa, gdzie warunkiem przyjęcia na studia było zdanie testu z przedsiębiorczości.

W 2008 roku Komisja Nadzoru Finansowego przygotowała projekt wprowadzenia do programu szkół średnich przedmiotu podstawy przedsiębiorczości i uznała ten przedmiot jako maturalny. Przedmiot mógłby zostać wprowadzony do szkół w szerszym zakresie w 2010 roku, a na maturze – za 5 lat. Tymczasem, zdaniem ekspertów z Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan, przedmiot ten musi być obowiązkowy, bo Polski nie stać na „produkowanie” kolejnego pokolenia ekonomicznych analfabetów.

Uczelnie są najlepszym, najbardziej bogatym i obfitym źródłem nowych idei, gdzie kształtują się myśli, gdzie przekazywana jest wiedza i prowadzone są badania. Tam też rodzą się nowe pomysły, które bardzo często mogą być wykorzystane do uruchomienia nowej działalności gospodarczej. Niewykorzystanie tych ogromnych możliwości świadczyłoby o utracie części potencjału rozwoju gospodarczego kraju.

Przedsiębiorczość akademicka jest jednym z elementów współpracy uczelni z gospodarką, komercyjnego wykorzystania wyników działalności naukowej, a przede wszystkim rozprzestrzeniania i transferu wiedzy, technologii i innowacji. Determinuje wzrost innowacyjności gospodarki, a w szczególności rozwój gospodarczy regionu, w której dana uczelnia funkcjonuje.

Przedsiębiorczość stanowi element aktywizacji ludności w obszarze ekonomicznym oraz społecznym. Podejmowanie przez człowieka aktywności powodowane są przez czynniki pochodzące zarówno ze świata zewnętrznego i własne cechy. Bodźce te możemy w przypadku zagadnienia motywacji nazwać motywem. Motywacja zatem jest to stan psychiczny jednostki, obrazujący mniejszy lub większy stopień zaangażowania jej w działanie (Griffin 1996).

W wyniku przeprowadzonych badań stworzono listę czynników wewnętrznych i zewnętrznych motywujących przedsiębiorczość.

Tabela 1. Czynniki przyczyniające się do bycia przedsiębiorczym

Czynniki zewnętrzne	Czynniki wewnętrzne
Bezpieczeństwo finansowe	Wiedza, doświadczenia, umiejętności
Wychowanie, tradycja rodzinna	Umiejętność kierowania innymi ludźmi
Pojawienie się szansy na własną pracę	Umiejętność podejmowania samodzielnych decyzji i działań
Możliwość korzystania z programów wspierających rozwój przedsiębiorczości	Chęć zarobienia, podniesienia swojego statusu materialnego
Brak zatrudnienia, utrata pracy	Chęć rozwoju własnej osobowości, doskonalenia się
Możliwość korzystania z kursów, szkoleń, konferencji tematycznych	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Lewińska (2004).

Cechy, którymi dany człowiek się charakteryzuje, wyznaczają poziom motywacji do bycia przedsiębiorczymi. Posiada się je od urodzenia lub kształtują się one, według badanych, w młodości poprzez wychowanie i doświadczenia życiowe.

Ankietowani ocenili wpływ czynników wewnętrznych i zewnętrznych na motywację w zakresie przedsiębiorczości. Najwyżej oceniono posiadaną wiedzę, doświadczenie i zdobyte umiejętności (67%), a także brak przełożonego, bycie szefem dla siebie samego (70%). Studenci uważają, że zdolność do podejmowania ryzyka nie jest czynnikiem motywującym (36%). Najwyżej ocenionym czynnikiem zewnętrznym, który wpływa na motywację w zakresie przedsiębiorczości, było bezpieczeństwo finansowe (81%). Młodzi ludzie są zdania, że nie można rozpocząć żadnej działalności bez posiadanego zasobu finansowego. Gdyby jednak takiego nie było, liczą na wsparcie własnej działalności z funduszy w ramach programów Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o zaciąganie kredytów bankowych, to młodzież boi się tego typu działań, a ponadto nie wszyscy mogliby kredyt

zaciągnąć ze względu na brak zdolności kredytowej. Niestabilność przepisów i panujący ostatnio kryzys gospodarczy utwierdza ich w tym przekonaniu.

Podjęcie działalności według ankietowanych studentów jest możliwe dzięki posiadanej wiedzy, ale także umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji i działań. Na pytanie: Czy w przyszłości planujesz prowadzić własną działalność? 12% ankietowanych odpowiedziało, że już dzisiaj pracuje „na swoim”. W przyszłości otwarcie własnej działalności gospodarczej planuje 35%, ale ponad 40% nie widzi szans w powodzenie własnej firmy w Polsce ze względu na niestabilność przepisów. Wiele osób planuje wyjechać z naszego miasta na dłużej – być może praca, którą podejmą, da im tyle satysfakcji, że do kraju powrócą za kilka lat. Spośród ankietowanych 15% boi się ryzyka i będzie szukało pracy w sektorze państwowym bądź u prywatnego pracodawcy.

Przyczyn tego stanu należy szukać, między innymi, w tradycji rodzinnej. Najczęściej nie boją się ryzyka osoby, które pochodzą z rodzin, które od lat pracują na własny rachunek. Tradycja rodzinna i przekazywanie sobie z pokolenia na pokolenie wiedzy na temat wykonywanego zawodu w przyszłości z pewnością będzie procentowało. Zdaniem ankietowanych również rodzice różnie podchodzą do decyzji młodych ludzi. Jedni są dumni z przedsiębiorczych dzieci, inni woleliby, żeby ich dzieci nie pracowały na własny rachunek, żeby znalazły sobie "normalną pracę". Rodzicom bardzo trudno jest zrozumieć, że świat się zmienia, że nie jest tak, jak w czasach ich młodości. Według nich praca w wielkiej korporacji to pewny etat, świadczenia i bezpieczeństwo do końca życia. Dziś już tego bezpieczeństwa nie ma, a wielu młodych uważa, że liczy się pomysł na biznes i wytrwałość w dążeniu do celu.

Podsumowując, można zauważyć, że ponad 70% ankietowanych uważa czynniki wewnętrzne za bardziej wpływające na motywację w zakresie przedsiębiorczości. Dość istotne są cechy osobowości, takie jak kreatywność, innowacyjność, potrzeba osiągnięć, samodzielność w podejmowaniu decyzji, które mają szczególny wpływ na podejmowanie decyzji o pracy „na swoim”.

Bariery i ograniczenia przedsiębiorczości akademickiej

Niejasne przepisy prawa, nieuczciwa konkurencja i niestabilna sytuacja polityczna to tylko niektóre bariery występujące w otoczeniu małych i średnich przedsiębiorstw. Niemal 70% przedsiębiorców przyznaje, że najistotniejszym problemem jest zła jakość stanowionego prawa, przejawiająca się niejasnymi i nieprecyzyjnymi ustawami. Wymieniano także: niestabilny system prawny i podatkowy (57% badanych), niedostosowanie prawa pracy do potrzeb rynku (53,9%), nieuczciwą konkurencję i pozapłacowe koszty pracy (46,7%) (Kujawa 2006).

Bariery i ograniczenia można przedstawić z punktu widzenia studentów, jak również przedsiębiorcy (tab. 2).

Tabela 2. Wybrane bariery przedsiębiorczości akademickiej

Zdaniem studentów	Z punktu widzenia przedsiębiorcy
Bariery sytuacyjne	
Brak odpowiednich kwalifikacji pracowników	Mała aktywność studentów
Brak zaufania do firm studenckich	Mentalność studentów, negatywne nastawienie do prowadzenia działalności gospodarczej
Bariery w kontaktach między studentami a pracownikami struktur uczelnianych (brak osobistego zaangażowania pracowników uczelni)	Biurokratyzacja procedur
Bariery strukturalno-systemowe	
Brak środków finansowych	Trudności finansowe – brak dostępu do kapitału, za małe wsparcie finansowe
Zbyt teoretyczne kształcenie studentów, przekazywanie im wiedzy, która nie jest przystosowana do realiów rynku pracy	Marnowanie środków, brak kontroli nad działaniami nominalnie wspierającymi przedsiębiorczość akademicką
Ograniczenia ze strony państwa (wysokie pośrednie koszty pracy, zły system fiskalny)	Uczelnie nie posiadają wolnych środków finansowych na poważne angażowanie się w promowanie przedsiębiorstw
Wysokie koszty podjęcia działalności gospodarczej	Zły system prawny, obciążenia finansowe dla nowo powstałych przedsiębiorców

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet i pracy Gulińskiego (2009).

Według ankietowanych podstawowym zagrożeniem przedsiębiorczości akademickiej są wątpliwości legislacyjne, problemy dotyczące własności intelektualnej. Oprócz wymienionych barier studenci wskazują na bariery o charakterze społeczno-psychologicznym. Są to obawy przed podejmowaniem własnej działalności gospodarczej (46%), postrzeganie pracy etatowej jako rozwiązania bardziej korzystnego (49%). Uczelnia jest postrzegana jako podmiot, który nie jest zainteresowany tym, aby jego pracownicy czy studenci rozwijali własną działalność. Z tym ostatnim chyba nie do końca można się zgodzić. Studenci nie interesują się działalnością uczelni, często nie wiedzą nawet, jakie agendy czy organizacje działają na uczelni. Studenci na kierunku ekonomia zapoznają się z tymi zagadnieniami w ramach przedmiotu analiza rynku pracy, jednak nie wszyscy interesują się działalnością Biura Karier, Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości czy Regionalnego Centrum Innowacji i Transferu Technologii, nie korzystają ze wszystkich oferowanych szkoleń. Spośród badanej grupy 36% korzystało z usług Biura Karier. Jeszcze do niedawna tylko nieliczni „zaglądali” do Akademickiego Inkubatora Przedsiębiorczości, jednak poprzez szeroki marketing Inkubatora i ciekawe propozycje kształceniowe coraz częściej studenci korzystają z oferowanych usług. Świadczą o tym kolejne edycje kursów, szkoleń czy organizowanych konferencji.

Jeśli chodzi o ograniczenia strukturalno-systemowe, to studenci podkreślali wysokie koszty rozpoczęcia swojej działalności gospodarczej, a także później – już prowadząc biznes – wysokie pośrednie koszty pracy, zły system fiskalny.

Przedsiębiorcze postawy młodzieży akademickiej

Wielu moich rozmówców (ankietowanych) podkreślało, że nie zniosłoby pewnych zależności w pracy. Lubią oni sami decydować o sobie i mieć poczucie, że nikt nie stoi im

nad głową. Ci, którym się powiodło czują, że „wzięli byka za rogi”, czyli życie w swoje ręce. Jak wspomniano, ważne są cechy charakteru. Niektórzy twierdzą, że nie mogliby ustąpić szefowi, gdy ten nie ma racji, nie liczy się z ich pomysłami czy rozwiązaniami. Ponadto warunki, w jakich się pracuje, też mają znaczenie. Otwarte przestrzenie w wielu biurach nie sprzyjają koncentracji. Bywa, że pracownik nie może się skupić, czuje, że ktoś ciągle śledzi każdy jego ruch. Dlatego praca w takich warunkach nie jest dla wszystkich, jak twierdzą, to praca dla wytrzymałych, o „stalowych nerwach”. Praca w wielkich korporacjach to także wielki stres, gdzie w każdej chwili pracownik może okazać się niepotrzebny.

W prowadzeniu własnej działalności gospodarczej jest brak stabilnych dochodów. Dlatego, jak twierdzą ankietowani, prywatnym przedsiębiorcą może być osoba, która nie boi się ryzyka, a jednocześnie ceni sobie stabilność. Jeśli ktoś ma mentalność urzędnika, nie powinien prowadzić samodzielnej działalności gospodarczej.

Młodzi przedsiębiorcy mają nadzieję, że po 3-4 latach działalności firmy będą zarabiać kilkakrotnie więcej niż na początku swojej pracy.

Młodzi uważają, że bycie pracodawcą i pracownikiem to plusy i minusy. Jest więcej pracy i obowiązków, ciągle trzeba myśleć o firmie, bo praca na własny rachunek wymaga ogromnej samodyscypliny. Trzeba mobilizować do pracy samego siebie. Ale to się opłaca, choć niektórym tęskno do „wyjścia do domu” i poczucie się wolnym jak ptak. Dlatego też nie wszyscy prowadzą swoją działalność przez kilka–kilkanaście lat. Bywa, że tak szybko jak firma powstała, tak szybko ją zlikwidowano bądź postawiono w stan upadłości. Trzeba bowiem pamiętać, że pracujemy solidniej, ale inni też nie próżnują, a konkurencja na rynku jest ogromna.

Elastyczny czas pracy to to, czego często oczekują młodzi ludzie. Mając własną działalność gospodarczą i zaufanych pracowników, mogą z dnia na dzień spakować się i wyjechać w góry czy nad morze. Urlopy ich obowiązują, ale z wypoczynku mogą korzystać w dowolnie wybranym miesiącu.

Właściwie nigdzie – w żadnej pracy nie ma pewności, że będzie się pracowało w tym zakładzie do emerytury. Coraz więcej osób na całym świecie jest zatrudnianych na zlecenie, umowę o dzieło. Ludzie zmuszani są do coraz częstszych zmian pracy, a młodzi przedsiębiorcy zakładający dziś własną działalność gospodarczą, przyzwyczajają się do takiego trybu życia na następne kilkadziesiąt lat. Zwłaszcza gdy praca stanie się ich pasją.

Ankietowani studenci, którzy już dziś wiedzą, jaki wybiorą zawód czy formę działalności najczęściej mówią o pracy w handlu i usługach. Prowadzenie biur rachunkowych, poradnictwo zawodowe, prowadzenie antykwariatu, księgarni, zakładu fryzjerskiego, usługi komputerowe, fotograficzne, projektowanie, a nawet biuro podróży, to tylko nieliczne działalności spośród wymienianych przez studentów. Jeden z ankietowanych był dumny ze swojej działalności, którą prowadzi od kilku miesięcy. Robienie zakupów dla klienta

i doradztwo, od artykułów spożywczych po artykuły przemysłowe, przynosi mu wiele satysfakcji.

Wielu spośród ankietowanych planuje wyjechać za granicę i tam szukać dobrej, ich zdaniem, pracy. Oby im się powiodło. Jedno jest pewne – wielu korzystało z pomocy organizacji działających na uczelni, a dziś będąc w bazie danych, może korzystać w dalszym ciągu ze szkoleń, z kursów czy doradztwa. Wielu zostało zmotywowanych do podjęcia działalności gospodarczej dzięki uczestnictwu w spotkaniach organizowanych, między innymi, przez Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości i Centrum Innowacji i Transferu Technologii.

WNIOSKI

1. Tylko osoby dobrze wykształcone, mobilne, kreatywne i przedsiębiorcze mogą w przyszłości osiągnąć sukces nie tylko jako pracownicy, ale również jako pracodawcy.
2. Mimo wielu uproszczeń administracyjnych i ekonomicznych zainteresowanie przedsiębiorczością (zakładanie własnej działalności gospodarczej) w grupie wiekowej 18–25 lat nie jest na wysokim poziomie. Aby pomóc młodym przedsiębiorcom powstaje wiele instytucji okołobiznesowych, które mają wspierać rozwój przedsiębiorczości i minimalizować skutki bezrobocia.
3. Ponad 70% ankietowanych uważa, że czynniki wewnętrzne bardziej wpływają na motywację w zakresie przedsiębiorczości niż czynniki zewnętrzne. Dość istotne są cechy osobowości, takie jak kreatywność, innowacyjność, potrzeba osiągnięć, samodzielność w podejmowaniu decyzji, które mają szczególny wpływ na podejmowanie decyzji o pracy „na swoim”.
4. Obecne pokolenie Polaków to pracowici i operatywni ludzie. Polscy politycy powinni zrobić wszystko, by młodzież pozostała i pracowała w kraju urodzenia. Zachętą powinna być odpowiednia polityka zatrudnienia i polityka socjalna.

PIŚMIENNICTWO

- Griffin R.W.** 1996. Podstawy zarządzania organizacjami. Warszawa, Wydaw. Naukowe PWN,.
- Guliński J.** 2009. Bariery i ograniczenia przedsiębiorczości akademickiej. Poznań, Wydaw. Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu.
- Kwiatkowski S.** 2000. Przedsiębiorczość intelektualna. Warszawa, PWN.
- Lewińska A.** 2004. Przedsiębiorczość jako instrument zapobiegania wzrostowi bezrobocia i zagrożenia biedą. Szczecin, Wydaw. Wydziału Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej AR w Szczecinie.
- Marek S.** 1997. Podstawy ekonomiki przedsiębiorstw. Szczecin, Zrzeszenie Studentów Polskich, Inkubatory.pl/ dostęp z dn. 22.06.2006 r.
- Prochorowicz M.** 2005. Przedsiębiorczość wśród młodzieży szansą na zmniejszenie bezrobocia [w: Przedsiębiorczość po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej]. Red. L. Pałasz, Szczecin, AR.

- Tamowicz P.** 2006. Przedsiębiorczość akademicka. Spółki spin-off w Polsce. Warszawa, PARP.
- Warzocha Z.** 2001. Czynniki ludzkie w aktywizacji gospodarczej obszarów wiejskich [w: Strategia inwestowania i rozwoju przedsiębiorstw oraz kształcenia kadr w gospodarce żywnościowej XXI w.]. Red. T. Ziejewski. Szczecin, AR.
- Zdolińska A.** 2006. „Wędką technologiczną” ma wyłowić najtłustsze kąski z naukowych pracowni, www.naukawpolsce.pap, dostęp z dn. 02.06.2006 r.
- Bariery przedsiębiorczości wg MSP.** Oprac. J. Kujawa. www.e-gospodarka.pl, dostęp z dn. 07.03.2006 r.